

V Praze 9. září 2015

Vážený pane premiére,
vážené paní ministryně,
vážení páni ministři,

jako zástupci občanské veřejnosti a neziskových organizací působících v oblasti ochrany lidských práv, pomoci ohroženým dětem či v oblasti poskytování sociálních služeb, se na Vás obracíme s naléhavou výzvou, aby vláda České republiky respektive příslušné resorty po dlouhých letech debat odborné veřejnosti u nás i na mezinárodním fóru konečně rozhodly o zcela nezbytném kroku: sjednocení služeb pro ohrožené děti a rodiny, a to zejména pobytových služeb, pod jeden resort.

Je již notoricky známo a trvale kriticky zmiňováno, že pobytové služby pro ohrožené děti a rodiny působí na území České republiky od 50. let minulého století v několika legislativních, koncepčních, gesčních i rozpočtových rámcích. Pobytové služby pro nejmenší děti zpravidla do 3 let věku v podobě tzv. dětských domovů pro děti do 3 let věku (někdy též tzv. dětská centra či kojenecké ústavy) jsou dosud zřizovány podle zákona o zdravotních službách v gesci Ministerstva zdravotnictví, ačkoli tato ústavní zařízení poskytují i podle zákona především stravování, ubytování, ošacení a výchovnou činnost, tedy typicky sociální služby. Stejně cílové skupině však současně poskytují služby také tzv. zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, zřizovaná v gesci Ministerstva práce a sociálních věcí. Dětem zpravidla ve věku od 6 do 18 let, v řadě případů však také mladým dospělým do 26 let věku poskytují pobytové, popřípadě ambulantní služby školská zařízení pro výkon ústavní, popřípadě ochranné výchovy a zařízení preventivně výchovné péče, zřizované v gesci Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy. Již zmíněná tzv. zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, poskytující dočasnou pobytovou péči dětem od narození do 18 let podle zákona o sociálně-právní ochraně dětí, jsou zřizována v gesci Ministerstva práce a sociálních věcí, stejně jako pobytová zařízení dlouhodobé péče, určená též dětem od 3 let, tzv. domovy pro osoby se zdravotním postižením, a to podle zákona o sociálních službách. Podle posledně uvedeného zákona se poskytují rozmanité terénní, ambulantní i pobytové služby sociální péče i prevence dětem či rodinám s dětmi ve stacionářích, zařízeních pro krizovou pomoc, azylových domech, sociálně aktivizačních službách apod. V neposlední řadě jsou podle téhož zákona provozovány také domy na půl cesty, které podobně

jako školská zařízení poskytují služby mladým dospělým po ukončení ústavní výchovy až do 26 let věku. V gesci resortu práce a sociálních věcí je rovněž tzv. sociálně-právní ochrana dětí. Orgány sociálně-právní ochrany dětí jsou významným zprostředkovatelem využití jednotlivých služeb a v případě služeb pobytových jsou prostřednictvím svých návrhů k soudům a v rámci výkonu opatrovnictví též hlavním subjektem, který ovlivňuje umístování dětí do pobytových zařízení, v nichž také vykonávají dohled nad dodržováním práv umístěných dětí.

Nejméně čtyři zákony a bezpočet prováděcích předpisů tak upravují v zásadě to samé – poskytování služeb dětem, které se ocitly v nepříznivé sociální situaci. Čtyři rozdílné koncepční a filosofické přístupy a v neposlední řadě též čtyři způsoby financování, plánování rozvoje a řízení. Tato roztržičnost se projevuje nejen na celostátní úrovni, ale stejně tak i na úrovni územních samosprávných celků, když řídicí, plánovací a kontrolní mechanismy jsou roztržičeny mezi školské, zdravotní a sociální odbory příslušných úřadů, přičemž komunikace mezi nimi často působí podobně jako na úrovni celostátní – tedy jako minimální nebo zcela chybějící.

Proces sjednocování systému péče o ohrožené děti předpokládal již Návrh opatření k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti, schválený vládou v lednu 2009, tedy před více jak šesti lety. Ke krokům vedoucím ke sjednocení vyzval Českou republiku již v roce 2011 také Výbor pro práva dítěte OSN v rámci závěrečných doporučení projednání třetí a čtvrté periodické zprávy k plnění Úmluvy o právech dítěte. Sjednocení systému péče o ohrožené děti předpokládá také Národní strategie ochrany práv dětí – Právo na dětství, schválená vládou počátkem roku 2012. Že je nezbytné legislativní a resortní sjednocení služeb povahy sociální prevence a sociální péče, a to včetně služeb sociálně zdravotního charakteru, určených pro ohrožené děti a jejich rodiny, zejména služeb pobytových, konstatovaly v dubnu tohoto roku rovněž výbory Rady vlády ČR pro lidská práva, v nichž jsou některé z níže podepsaných organizací členy. Tedy Výbor pro práva dítěte a Výbor proti mučení a jinému nelidskému, krutému, ponižujícímu zacházení a trestání.

Ačkoli ve veřejně dostupném legislativním plánu vlády na rok 2015 je nadále uveden úkol „Věcný záměr zákona o podpoře rodin, náhradní rodinné péči a systému ochrany práv dětí a novelizace souvisejících právních předpisů“, který měl být vládě předložen v červnu tohoto roku, nebyl takový materiál vládou projednáván a můžeme se domnívat, že nebyl ani předložen, ačkoli veřejnost předpokládala, že právě tato norma ono tolik potřebné sjednocení provede.

V „terénu“, tedy mezi poskytovateli služeb i odbornou veřejností se přitom šíří řada zcela protichůdných zpráv počínajíc tvrzením, že o sjednocení je již rozhodnuto a konče „zaručenými zprávami“, že se nic měnit nebude. To vede k tomu, že zcela chybí jasný střednědobý a dlouhodobý výhled a koncepce rozvoje a transformace jednotlivých zařízení, což se projevuje na jedné straně a v některých případech ve stagnaci služeb, rušení kapacit bez náhrady apod., na druhé straně např. v neuvážených investicích apod. Tyto skutečnosti považujeme za nekoncepční a v neposlední řadě také za rozpočtově nezodpovědné.

A proto si Vás dovoluujeme naléhavě požádat o učinění nezbytných kroků tak, aby do konce tohoto roku byla předložena jasná koncepce sjednocení služeb pro ohrožené děti včetně návrhu jejího legislativního řešení, které nepovažujeme za složité. Odstranění popsané roztržičnosti služeb pro ohrožené děti a rodiny a jejich sjednocení v jednom resortu je nezbytnou podmínkou pro jejich transformaci a další rozvoj a zkvalitňování, které jsou bez něho dle našeho názoru nemyslitelné. Z takového kroku budou profitovat nejen ohrožené děti a jejich rodiny, ale v konečném důsledku celá společnost.

K tomuto dopisu připojují svůj podpis tyto organizace a osoby:

Alternativa 50+
Amalthea
Asociace dítě a rodina
Ašta šmé
Centrum podpory transformace
Centrum psychologické pomoci
Česká odborná společnost pro inkluzivní vzdělávání
Člověk v tísni
Dobrá rodina
Eduin
Eurochild
Fórum pro lidská práva
Chris Gardiner, bývalý předseda International Foster Care Organization
Inclusio
Institut aktivního občanství
International Foster Care Organization
IQ Roma servis
Letní dům
Liga lidských práv
Ondřej Liška, bývalý ministr školství
Lumos
Mental and Disability Advocacy Center
Mimo domov
Nadace OSF Praha
Nadání a dovednosti
Zdeněk Papoušek, senátor
Platforma pro sociální bydlení
Poradna pro občanství, občanská a lidská práva
Quip
Romea
Romodrom
Rozum a cit
Slovo 21
Vteřina poté
Výbor dobré vůle
V zájmu dítěte